Reforger

This is the biggest invasion of American troops since D-day, zei de Amerikaanse majoor tijdens de briefing voor oefening Reforger '87. Drie belangrijke aspecten kwamen aan de orde, een strategische verplaatsing op enorme schaal, gevolgd door het in gebruik nemen van — elders opgeslagen — materieel en afgesloten met deelneming aan de door Comnorthag geleide oefening „Certain Strike".
Bij het verschijnen van dit nummer van de Militaire Spectator ligt de oefening Reforger '87 alweer ver achter ons; desondanks lijken een paar kanttekeningen toch nog relevant.

Oefeningen zoals deze hebben al lang niet meer een puur militaire betekenis, ze hebben evenzeer een politieke lading. De politieke betekenis lijkt thans echter een andere dimensie te gaan krijgen. Naarmate de rol van kernwapens in betekenis afneemt (en het lijkt die kant op te gaan), zal het gewicht van de conventionele component in de NAVO-strategie evenredig moeten toenemen. Niet alleen ter verbetering van de conventionele krachtsverhoudingen in Europa, maar vooral ter verhoging van de — in dit geval conventionele — afschrikkingsdrempel. Het was niet toevallig dat tijdens de briefing werd gezegd dat

... through this exercise, the US want to demonstrate their willingness and ability to reinforce, in time of tension, the NATO-units in West-Europe within a short time.

In deze ene zin vinden wij een paar interessante bewoordingen.

Allereerst de uitdrukking „willingness", waarmee als het ware de Amerikaanse lotsverbondenheid met de defensie van Europa opnieuw wordt bevestigd en beklemtoond. Als een soort compensatie voor een wellicht gevreesde afnemende nucleaire koppeling, ongewild veroorzaakt door de thans langzaam op gang komende nucleaire wapenbeheersingsgesprekken.
Een tweede punt is de zinsnede „in time of tension". Dit betekent dat de gehele operatie, inbegrepen de integratie van materieel en personeel in een verzamelgebied, moet zijn voltooid, vóórdat eventuele vijandelijkheden zijn uitgebroken. Alleen dàn kan immers nog worden bijgedragen aan de afschrikking; daarna kan in het gunstigste geval de — kennelijk verloren gegane — afschrikking worden hersteld. Het betekent derhalve vroegtijdige besluitvorming van de zijde van de Amerikaanse regering en — niet in de laatste plaats — de nationale regeringen van de desbetreffende Europese landen. Dat vraagt enerzijds moed, eensgezindheid en vastbeslotenheid van die regeringen, maar het vraagt ook een goed inzicht in de actuele militair-strategische situatie in het Warschau-Pact. De Europese landen beschikken thans in feite niet of nauwelijks over middelen die deze actuele gegevens kunnen verschaffen; men is sterk afhankelijk van uit Amerikaanse bronnen afkomstige informatie. Voor een werkelijk tijdige, afgewogen en (in verhouding met de VS) gelijkwaardige besluitvorming, zou een „Europees informatieverzamelsysteem" een voorwaarde zijn.
De woorden „ability" en „within a short time" brengen ons bij de militaire betekenis van deze oefening. Zoals reeds is gezegd, een enorm gecompliceerde operatie waarbij:

— verschillende vervoerstechnieken werden gebruikt, elk met hun specifieke eigenschappen (en

bovendien gekoppeld aan verschillende krijgsmachtdelen);
— een deel van het materieel (waaronder 3000 wielvoertuigen, 40 rupsvoertuigen en 130 helikopters) vanuit de VS per schip werd aangevoerd en een ander deel afkomstig was uit in Oost-Nederland gelegen complexen;
— niet alleen ruimte en klimatologische omstandigheden moesten worden overbrugd, maar ook onderling verschillende transporttijden dienden te worden genivelleerd, want het min of meer gelijktijdig samenvloeien van al die verschillende stromen personeel en materieel in een verzamelgebied, gelegen in het westelijke deel van de Duitse Bondsrepubliek was immers een vereiste;
— intensief moest worden samengewerkt met verscheidene onderling verschillende Europese territoriale organisaties;
— ten slotte in het verzamelgebied gevechtseenheden moesten worden geformeerd, waarmee vervolgens aan een grootschalige oefening moest worden deelgenomen.

Kortom, met een variant op een bekend boek, „voer voor planners".

Terzijde wordt opgemerkt — waarbij overigens niet op de geweldige Amerikaanse prestatie wordt afgedongen — dat ook de Koninklijke landmacht vergelijkbare gecompliceerde operaties kent. Wat bijvoorbeeld te denken van het „op voet van oorlog brengen" en „de verplaatsing van 1 Lk naar het operatiegebied".

Naar aanleiding van deze — en andere — complexe operaties een laatste kanttekening, waarin wij een waarschuwend en relativerend geluid willen laten horen bij het aspect „planning", omdat de oude militaire wijsheid van „keep it simple" nogal eens uit het oog wordt verloren.
In vredestijd speelt het maken van operationele plannen een belangrijke rol; naarmate echter een tijd van vrede langer voortduurt is er een tendens waarneembaar naar grotere perfectie, met steeds kleinere marges, waardoor het geheel steeds complexer wordt. Uiteraard wordt een operatieplan (of worden delen daarvan) regelmatig zo realistisch mogelijk beoefend en getest (dat kan overigens, zoals wij al zagen, ook van grote politieke betekenis zijn). Daaruit wordt lering getrokken en plannen worden zo nodig bijgesteld; de feitelijke „fog of war" kan echter niet worden nagebootst.
Aan een langdurige periode van minutieuze plannenmakerij zitten nog meer gevaren. Plannen lijken een zekere wetmatigheid, onontkoombaarheid te krijgen. Een goed voorbeeld uit de geschiedenis is te vinden in het eertijds door de Duitse generale staf perfect uitgewerkte spoorwegplan, waardoor formaties en grote eenheden snel konden worden verplaatst: strategische mobiliteit op de binnenlijnen. Echter eenmaal in gang gezet was die operatie — op het gevaar af van complete chaos en daardoor onacceptabele kwetsbaarheid — niet meer stil te zetten of bij te sturen.
Een tweede dreigende wetmatigheid is terug te voeren op de mens, de planner zelf. Het langdurig, creatief en gemotiveerd bezig zijn met het uitwerken en coördineren van plannen creëert bijna vanzelfsprekend (en overigens terecht) vertrouwen en geloof in het eigen plan. Een volgende mentale stap is echter snel gemaakt. Dat is een dusdanige vereenzelviging met de plannen, dat men zich nauwelijks nog kan voorstellen dat de uitvoering anders zou kunnen zijn dan gepland. Er dreigt dan iets te ontstaan van mentale starheid, waardoor een operatieplan, ondanks eventueel gewijzigde randvoorwaarden, alleen nog maar volgens plan kan worden uitgevoerd. Ook daarvan zijn in de geschiedenis voorbeelden te vinden.

Als u nu een pleidooi verwacht om voortaan minder grondig te plannen, heeft u het mis. Het maken van operationele plannen in vredestijd is bittere noodzaak. Àls dat maar gepaard gaat met het voortdurende besef dat de feitelijke situatie in oorlogstijd vrijwel zeker anders zal uitpakken en dat ons plan derhalve maar een zeer beperkte zekerheid biedt. Deze onzekerheid is de enige zekerheid die wij hebben. In feite zou de uitvoering van elk plan moeten worden getoetst op wegvallende, schijnbare zekerheden.
Ook dàt is een deel van een geloofwaardige afschrikking!